

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

Disputatio Prooemialis De Objecto & Natura Physicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

174
174
175
175
175
176
177
177
178
178
179
179
181
182
183
183
183

DISPUTATIONES
PHYSICÆ.
PROOEMIUM.

i. ABSOLUTA tandem Logica prima Philosophiæ parte; de Dei, D. Virginis, & Sanctorum Carmeli Doctorum bene confisi auxiliis, ad secundam pergimus, quæ Physica dicitur, à voce Græca Physis, eò quòd naturam spectet ac rimetur; quod enim Græcè Physis, Latinè naturam significat: unde hæc pars Philosophia Naturalis rectè nuncupatur.

ii. Physica autem Aristotelica, quæ hodie in scholis dictari solet, in sex partes dividitur.

iii. Prima continet octo libros *Physicorum*, in quibus agitur de *Corpore Naturali*, ejus *Principiis*, & *affectionibus*, ut v. g. *motu*, *loco*, *tempore*, &c.

iv. Secunda, quatuor libros de *Cælo*, in quibus de *corpore simplici*, sive de *cælis* & *Elementis*, eorumque *motu* ac *qualitatibus*, controvertitur.

v. Tertia, duos libros de *Generatione* & *Corruptione*, in quibus tractatur de *nutritione*, *alteratione*, *intensione*, *rarefactione*, *condensatione*, &c.

vi. Quarta, quatuor libros *Meteorum*, in quibus de *mixtis imperfectis*, in sublimi præsertim generatis, ut *rore*, *pluvia*, *nive*, *ventis*, *fulmine*, *tonitru*, &c. *Quæstiunculæ* instituuntur.

vii. Quinta, tres libros de *Anima*, in quibus disputatur de *anima*, *intellectu*, *voluntate*, *memoria*, *sensibus*, eorum *organis* & *actibus*.

R. P. Francisci Bone Spei Physica

A

Sexta,

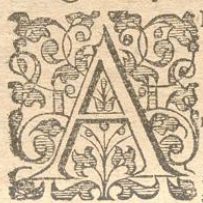
VIII. Sexta, nonnullos libellos de *parvis naturalibus*, in quibus agitur de *sensu & sensibili, vita & morte, iuventute & senectute*, &c. Libri autem de *Animalium natura & varietate*, qui à nonnullis Græcis octoginta talentorum nuncupantur, eò quòd Alexander Aristotelis discipulus, in eis discendis, octoginta talenta impenderit, Historicis ordinariè relinquuntur; quia populares & intellectu faciles.

DISPUTATIO PROOEMIALIS

De Objecto & Natura Physicæ.

D V B I V M I.

Quodnam sit Objectum Physicæ.

Ntè Resolutione n

ix. Suppono 1°, naturale variè accipi.

x. Primò, prout opponitur violento; quomodo naturale est levi fursum, gravi deorsum moveri; aquæ frigefacere; igni ca-

lfacere.

xi. Secundò, ut opponitur libero (cujus explicatio ad primam secundæ spectat, nec verbo absolvi potest:) quomodo bruta, ignis, & cætera, quæ ex proprio agendi modo necessariò agunt, dicuntur agentia naturalia.

xii. Tertiò, ut opponitur supernaturali & miraculoso; quomodo forma subjecto, effectus causæ citra indebitam à Deo elevationem (licet violentè) contingens, dicitur naturalis.

xiii. Quartò denique, (ut illius superfluas acceptiones alias prætermittam) rectè ens naturale accipitur pro corpore completo, sive constante materiâ, formâ, unione & subsistentiâ, cum nonnullis ei circumadjacentibus, ut v.g. ejus causis, proprietatibus, effectibus, actionibus, &c.

xiv. Suppono 2°, mobile posse sumi dupliciter: primò formaliter pro proximo Principio motus, quod est ipsa mobilitas, seu aptitudo ad motum, ut ratione præcisâ à Corpore naturali completo. Secundò radicaliter, quomodo rectè confunditur cum Corpore naturali completo, ex quo ratione nostrâ fluit, de quo. n. 13. His autem suppositis, sit

R E S O L U T I O I.

xv. **D**ico 1°, Objectum totale materiale Physicæ est Corpus naturale, cum ei circumadjacentibus nonnullis num. 13. enumeratis. Hæc Resolutio omnino videtur P. Ioan. à S. Thoma hic q. 1. art. 10. Ferrar. q. 2. & plurium aliorum Thomistarum.

xvi. Probatur, illud est Objectum materiale totale Physicæ, circa quod Physica versatur, & de quo in tota Physica tractatur; sed illud est Corpus naturale cum ei circumadjacentibus dictis, ergo, &c. Minor patebit ex decursu Physicæ; major est omnium.

xvii. Addo tamen, commodè sustineri posse cum P. Ioanne à S. Thoma hic, & pluribus aliis, objectum totale materiale Physicæ esse corpus mobile, &c. hæc enim re conveniunt, & solâ voce differunt; si *ly mobile* sumatur radicaliter; quia Corpus naturale est *Principium motus, primò & per se*, quod est esse mobile: minus tamen commodè assignant PP. nostri Complutenfes ens mobile; tum quia Angelus est ens mobile; de illo tamen non nisi secundariò agit Physica; tum etiam quia de partibus corporis agit Physica; non verò de partibus entis, nisi illud personaliter pro sua specie sumas.

xviii. Objicies tamen: de multis tractatur in Physica, quæ ad Corpus naturale, aut mobile, non spectant, ut de Deo, Angelis, vacuo, &c. ergo Corpus naturale, sensu dato, non est objectum materiale Physicæ.

xix. Respondeo distinguendo antecedens; de multis tractatur in Physica, quæ ad Corpus naturale, sive mobile, tamquam essentialia ejus constitutivum, non spectant, concedo antecedens; tamquam aliquid ei circumadjacens, nego antecedens; hoc autem sufficit, ut sint de objecto Physicæ; aliis Physicus de causis, actionibus, ubi, &c. malè tractaret; de illis tamen speciales Tractatus instituit: Vnde patet ad P. Poncium hic, volentem Angelos, ac per consequens Deum, secundum omnem rationem esse considerationis Metaphysicæ; quia secundum omnem rationem abstrahunt à materia: patet, inquam, quia ab illa tantum abstrahunt tamquam à suo essentiali constitutivo; quomodo omnia ei circumadjacentia ab illa abstrahunt; non verò tamquam ab eo cui circumadjacent tamquam motores, alteratores, &c. Hoc autem posito, distinctio Metaphysicæ à Physicâ, erit in eo, quòd Metaphysica immaterialia, sive abstracta à materia, consideret; tamquam primarium suum objectum; Physica verò solùm, tamquam aliquid Corpori naturali objecto suo primario circumadjacens.

R E S O L U T I O II.

xx. **D**ico 2°, naturalitas Corporis naturalis & circumadjacentium nonnullorum est objectum formale *sub quo* Physicæ. Ita meliores Thomistæ, & nominatim PP. Complutenf. & Ioan. à S. Thoma, Scotistæ & PP. Societatis communiter,

muniter, saltem quoad primam partem.

xxi. Probat: quia objectum formale *sub quo* alicujus scientiæ, est ratio *sub qua* considerat suum objectum materiale, & per quam illa scientia ab aliis omnibus specie distinguitur; sed naturalitas dicta est talis respectu Physicæ, ergo, &c.

xxii. Nec refert, quod Medicina, etiam corpus naturale consideret; quia illud, ut naturale, siue ejus naturalitatem, non considerat; sed ut sanabile, siue ejus sanabilitatem dumtaxat; quæ, quoniam à naturalitate specie distinguitur, objectum adæquatum, & scientiam specie distinctam ab ea constituit, quam naturalitas constituit: unde patet quid dicendum de Astrologia, quæ agit de Corpore Naturali ut mensurabili secundum quantitatem & motum: si verò velis sanabilitatem, mensurabilitatem, &c. esse ex circumadjacentibus Corporis Naturalis, non multum contendam; sed non propterea erunt objectum formale *sub quo* Physicæ, ut patet, quia non sunt ratio, &c. imò nec materiale, quia circumadjacentia quælibet non sunt talia, sed illa sola de quibus in Physica ordinariè tractant Philosophi. Ex his

xxiii. Colliges, objectum totale Physicæ ex materiali & formali *sub quo* conflatum, esse Corpus Naturale ut naturale.

D V B I V M II.

An Physica sit vera scientia, & qualis.

R E S O L U T I O I.

xxiv. **D**ico 1º, contra Heraclium, Pythagoram, Socratem & alios veteres Academicos, volentes de naturalibus non nisi dari opiniones & dubia: Physica est vera & propriè dicta scientia; ita Philosophi communiter.

xxv. Probat 1º, ex Aristotele 6º. Metaph. Textu 1º, ubi eam scientiam vocat; sed maxime ex 3º. Physicorum cap. 4º, ubi contrarium asserentes erroris & ignorantia arguit, ergo, &c.

xxvi. Probat 2º ratione; quia illa est verè & propriè dicta scientia, quæ varias habet legitimas & propriè dictas demonstrationes; sed Physica varias habet tales, ergo, &c. Probat minor hiscè demonstrationibus; *Quidquid est quantum, est divisibile; sed Corpus Naturale est tale, ergo, &c. quidquid habet animam, movetur ab intrinseco; sed Corpus Naturale vivens est tale, ergo, &c. quidquid constat contrariis, est corruptibile; sed Corpus Naturale mixtum est tale, ergo, &c.*

xxvii. Objicies 1º, scientia debet habere objectum necessarium, sed Physica non habet tale objectum; ergo, &c. Probat minor; quia illud est Corpus Naturale corruptibile; ergo, &c.

xxviii. Resp. distinguendo majorem; scientia debet habere objectum necessarium necessitate essentiali, concedo majorem; tale autem est objectum Physicæ, uti ex decursu patebit, & constat à fortiori ex dictis in Logica Tract. ult. Disput. 2ª. Dub. 2º. num. 74. & 80. de ente ficto & impossibili: necessitate existentia, nego majorem; quia de ente impossibili, merè possibili, contingenti, &c. dari potest scientia, ut jam dixi.

xxix. Objicies 2º, Physica pendet ab experientia & sensibus, qui sunt fallaces & fallibiles; ergo Physica non est scientia: consequentia patet, quia scientia certa esse debet, & talis, cui fallum subesse non possit: prob. antecedens pro secunda parte; quia fallente visu, & fallibilitate ejusdè ob distantia, pu-

tamus solem esse parvum; ob reflexionem specierum, baculū aquæ immersum esse fractum, &c. ergo, &c.

xxx. Respondeo 1º, negando consequentiam, quia hoc argumentum nimium probat; probaret enim nullam omnino dari scientiam; tum quia omnis nostra cognitio aliquotiesque pendet à sensu, juxta hoc axioma, *Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu*: tum quia etiam cognitiones intellectuales sunt fallaces, & fallibiles, ut constat ex hæresibus, & aliis erroribus.

xxxi. Respondeo 2º, distinguendo antecedens pro secunda parte, experientia & sensus, siue potius sensuum actus, aliqui sunt fallaces & fallibiles, concedo antecedens: omnes, nego antecedens; nam per visum Physicè certum & infallibilem experimur ignem esse corruptibilem; per similem tactum, aquam esse frigidam; quantum esse divisibile, &c. quod ad scientiam sufficit, maxime cum non debeat omnes conclusiones habere certas & scientificas.

xxxii. Instabis, Disputatur de omni experientia & conclusione Physicæ; ergo omnes sunt fallaces & fallibiles, ac errori obnoxia.

xxxiii. Respondeo 1º, retorquendo argumentum in existentiam Dei, ejus veracitatem & cætera attributa Divina, sanctissimam Trinitatem, &c. de quibus in Theologia multum disputatur; illa tamen, nec fallacia, nec fallibilia sunt.

xxxiv. Respondeo 2º, concessio antecedente, negando consequentiam; quia de illis non disputatur eò quod fallaces & fallibiles, ac errori obnoxia sint; sed ut earum veritas & certitudo clariùs innotescat, & confirmetur.

R E S O L U T I O II.

xxxv. **D**ico 2º, Physica est scientia speculativa. Hæc sententia est communissima, ut propterea (inquit R. P. Poncius hic) non sit necesse citare authores ullos.

xxxvi. Probat 1º, ex Aristotele 6º. Metaph. Textu 1º, & 11º, ubi scientiam speculativam in Physicam, Metaphysicam & Mathematicam dividit.

xxxvii. Probat 2º, ex fine intrinseco ipsius Physicæ, qui est præcisè cognitio Corporis Naturalis ut naturalis, cum ei circumadjacentibus, &c.

xxxviii. Probat 3º, quia tendit in suum objectum modo speculativo, ergo, &c. probatur antecedens, quia in illius sola contemplatione sistit; nec regulas & præcepta tradit, quibus fiat, ut de Deo, Coelis, Elementis, &c. constat, ergo, &c.

xxxix. Objicies 1º, Cognitio rerum naturalium, quæ habetur per Physicam, excitat ad amorem Dei & contemptum mundi; ergo Physica est practica.

xl. Confirmatur, Physica tradit modum conficiendi aurum, & attrahendi aquam ex puteis per attractionem præviam aëris, ergo est practica.

xli. Respondeo distinguendo antecedens; cognitio rerum naturalium, quæ habetur per Physicam, excitat per se, & ex fine suo intrinseco, siue scientiæ, ad amorē Dei, &c. nego antecedens; ad hoc enim deberet, tum amorem, tum mundi contemptum respicere ut objectum, regulas & præcepta tradere, quibus rectè fierent, quod non facit; per accidens, & ex fine suo extrinseco, siue scientis, aut ex quadam hujus cognitionis solertia, hominem excitante ad varias praxes, ut amoris Dei, confectionis auri, &c. concedo antecedens; verum scientia practica, aut speculativa dicitur à fine suo intrinseco; non verò ab extrinseco, uti in Logica Disp. ultimâ probatū est:

hinc patet solutio ad Confirmationem.

XLII. Objicies 2°, Medicina est pars Physicæ; sed illa non est speculativa, ergo, &c.

XLIII. Respondeo negando majorem, quia ab illa distinguitur objecto formali *sub quo*; quod autem aliqui volunt Medicinam Theoricam, id est, quæ considerat naturam morborum & medicamentorum, esse partem Physicæ; non verò practicam, id est, quæ tradit modum corpora sanandi; non facit Medicinam speculativam & partem Physicæ; quia, præterquam quòd illa sit pars Medicinæ minis

principalis, & Medicina ratione ipsius dici quidem possit continere per accidens conclusiones aliquas speculativas, & ad Physicam pertinentes; per se tamen dici debet scientia practica distincta à Physicæ; tum propter objectum formale *sub quo*, quod habet ab ea specie distinctum; tum quia speculationem morborum & medicamentorum ordinat ad sanandum Corpus Naturale. Ex dictis

XLIV. Colliges Physicam rectè definiri, *Scientiam contemplatricem Corporis Naturalis, ut Naturalis, cum ei circumadjacentibus.*

P H Y S I C Æ
P A R S P R I M A
De Corpore Naturali, ejusque Principiis & Affectionibus.
T R A C T A T U S I.
I N L I B R U M P R I M U M
P H Y S I C O R U M.

IN hoc Libro disputat Aristoteles de Principiis Corporis Naturalis in genere & specie, docetque ea esse plura, contra Milesium, Heraclitum & alios; non tamen infinita, contra Anaxagoram; sed tria, *Materiam, formam & privationem*, contra Parmenidem & Pythagoricos: de quibus præsentem Tractatum instituimus.

D I S P U T A T I O P R I M A
De Principiis Physicis seu Corporis Naturalis.

D V B I U M I.

Quid sit principium in genere, & quotuplex.

I. **A**ntè Resolutionem Suppono Principium in genere summi dupliciter: primò, ità ut sit tantum commune ad Principia Physica, de quibus dubio 2°. Secundò, ità ut sit commune ad illa, & omnia alia, sive Physica sint, sive Metaphysica, sive compositionis, ut partes componentes, sive productionis, ut sunt causæ & origine, sive cognitionis, de quibus in Logica, ut sunt signa respectu rerum, quas significant, præmissæ respectu conclusionis, ad quam intellectum movent, sive Corporis Naturalis: hoc autem supposito, sit

R E S O L U T I O I.

II. **D**ico 1°, Principium generalissimè sumptum est id, unde aliquid est, fit, aut cognoscitur.

Ita Aristoteles 5°. Metaph. cap. 1°. D. Thomas 1°. p. q. 33. art. 1°. est, limita tamquam per partem componentem: fit, extende tamquam à causâ, sub qua juxta Patres Græcos includit Personas, Patris respectu Verbi, & Patris & Verbi respectu Spiritus Sancti, de quibus nos infrà agendo de causâ in genere: cognoscitur, puta tamquam per signa, speciem vel causam finalem.

R E S O L U T I O II.

III. **D**ico 2°, Principium generalissimè sumptum rectè. Dividitur primò in essentialè & accidentalè: Essentialè est quicquid essentialiter componit rem principiatam; sive Physicum sit, ut materia, forma & substantia; sive Metaphysicum, ut genus, differentia & hæcitas: Accidentalè est, quod rem principiatam essentialiter non componit, sed est extra illius essentialitatem, ut signum respectu rei significatæ, præmissæ respectu conclusionis, causa respectu effectus; ità omnes communiter,